

TYÖNEUVOSTO
Mikonkatu 4, PL 34
00023 Valtioneuvosto
puh. 09-645 593

LAUSUNTO

22.11.2007

Nro 1427-07

12/2007

Lausunnonpyytäjä:

Akava ry

Asia:

Vuosilomalain (162/2005) soveltamisesta ns. freelance-
ulkomaankirjeenvaihtajiin

Vireille:

20.6.2007

Lausuntopyyntö

Akava ry pyytää työneuvostolta lausuntoa siitä, sovelletaanko X Oy:n freelance-ulkomaan-
kirjeenvaihtajiin vuosilomalakia.

Kyseessä on eri asemamaissa työskentelevistä henkilöistä, jotka suorittavat tehtäviä X Oy:lle. Akava ry toteaa, ettei heidän työnsä poikkea Suomessa työskentelevien freelance-journalistien työstä. Sähköisen median freelance-journalistit on perinteisesti tulkittu työsuhteisiksi kuten freelance-näyttelijät ja muusikotkin. Työsuhteen muoto on ollut määrä- tai osa-aikainen ja palkka suorite-
eikä aikaperusteinen. X Oy on sitä vastoin tulkinnut freelance-ulkomaankirjeenvaihtajansa yrittäjiksi.

Lausuntopyyntönsä kohteena on yhdeksän henkilöä, joista kolme on kirjoittanut kuvauksen työskentelyolosuhteistaan (A, B ja C).

A on ollut X Oy:n vakituinen avustaja 1.1.1985 lukien, ja hänen tärkein työskentelypaikkansa on ollut Italia. Hän on tehnyt useita työmatkoja myös Italian lähialueille. Hän kävi 90-luvun alun säännöllisesti entisen Jugoslavian maissa ja koko 90-luvun ajan Albaniassa X Oy:n edustajana. Lisäksi hän on tehnyt Italiasta matkoja Pohjois-Afrikan maihin vuosina 1988 - 2003. Lisäksi hän on tehnyt X Oy:n matkoja Lähi-idän maihin 1989 - 2003. Lähtöpaikkana on ollut Italia, jossa X:llä oli pysyvä asuinpaikka. Työn teko on perustunut kirjallisiin, yhden tai kahden vuoden pituisiin sopimuksiin.

B teki töitä X Oy:lle 1990 - 2006 sekä radion että television uutis- ja ajankohtaistoimituksille Lähi-idässä. Vuodet 1990 - 1998 hän asui Turkissa ja sen jälkeen Libanonissa ja 2001-2006 Jerusalemissa. Jerusalemiin muuton myötä X Oy:n kanssa tehtiin vuosittain sopimus, jonka mukaan X Oy maksoi palkkion ”voimassa olevan sopimuksen mukaan”.

C toimi X Oy:n freelance-kirjeenvaihtajana 1996 - 2006 Etelä-Afrikassa, Pakistanissa ja Turkissa. X Oy:n ja C:n välillä oli yhteisymmärrys siitä, että hän hoitaa uutiskirjeenvaihdon asemapaikalta X Oy:lle.

X Oy nimittää lausuntopyyntönsä tarkoitettuja ulkomaankirjeenvaihtajia avustajiksi ja toteaa, että he ovat itsenäisiä ammatinharjoittajia, freelancereita, jotka myyvät juttujaan käyttöoikeuskorvausta vastaan. He eivät ole työsuhteessa vaan tekevät työtä juttupalkkiota vastaan. He ovat kohdemaissa lähtökohtaisesti henkilökohtaisista syistä eivätkä siis X Oy:n aloitteesta. X Oy:llä on myös ulko-

mailla työskenteleviä kirjeenvaihtajia, jotka ovat työsuhteisia ja heitä kutsutaan ulkomaankirjeenvaihtajiksi. He ovat X Oy:n lähettämiä ja työsuhde on pääosin toistaiseksi voimassa oleva.

Työneuvoston pyynnöstä osapuolet ovat selvittäneet, että työtä koskevissa sopimuksissa ei ole laki-
viittauksia. X Oy ilmoittaa, että sopimukset on tehty aina postitse, kun taas osa selvityksen antaneis-
ta kirjeenvaihtajista kertoo sopimuksia tehdyn myös Suomessa. X Oy toteaa, että sopimuksilla ei
ole liittymää sen enempää Suomeen kuin kohdemaahankaan.

Perustelut

1. Tausta

Asiassa on kysymys siitä, sovelletaanko X Oy:n freelance-ulkomaankirjeenvaihtajiin vuosilomalakia. Lausuntopyyntön mukaan näitä henkilöitä on yhteensä yhdeksän. Asiakirjoihin sisältyy kolmen freelance-kirjeenvaihtajan (A, B ja C) kirjoittama kuvaus työskentelyolosuhteistaan. Työneuvoston lausunto onkin laadittu silmällä pitäen näiden kolmen henkilön olosuhteita. Kysymys on Suomen rajojen ulkopuolella eri asemamaissa työskentelevistä henkilöistä, jotka suorittavat sieltä käsin tehtäviä X Oy:lle. Työtä on tehty myös asemamaan ulkopuolella, ja asemamaa on vaihtunut sopimussuhteiden aikana. Sopimukset on solmittu pääosin postitse.

Asiassa saadun selvityksen perusteella voidaan todeta, että freelance-ulkomaankirjeenvaihtajien työtä koskevilla sopimuksilla on liittymiä useampaan kuin yhteen valtioon. Vuosilomalain soveltaminen edellyttää työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä säädetyn työsuhteen tunnusmerkistön täyttymistä ja sitä, että Suomen lainsäädäntö tulee asiassa ylipäättään sovellettavaksi. Asiassa onkin ennen vuosilomalain tarkastelua selvitettävä, tuleeko sopimukseen sovellettavaksi Suomen laki.

2. Sovellettavasta laista

Työsopimuslain 11 luvun 1 §:n viittaussäännöksen mukaan työsopimukseen sovellettava laki määräytyy Rooman yleissopimuksen (SopS 30/1999) mukaan silloin, kun työsopimuksella on liittymä useampaan kuin yhteen valtioon. Rooman yleissopimuksen 6 artikla koskee sanamuotonsa mukaan työsopimuksia, kun taas muuntyyppisiin sopimuksiin sovelletaan Rooman yleissopimuksen 3 ja 4 artikloja.

Lainvalinnan lähtökohtana on kysymyksessä olevan sopimussuhteen oikeudellisen luonteen määrittely eli luonnehdinta (kvalifikaatio). Tässä asiassa epäselvää on kuitenkin juuri se, ovatko free-

lancer-kirjeenvaihtajien kanssa tehdyt sopimukset luonteeltaan työsopimuksia vai muunlaisia sopimuksia.

Rooman yleissopimuksessa ei ole kvalifikaatiota varten työsopimuksen määritelmää, ja eri sopimusvaltioissa käsite määritellään toisistaan poikkeavasti. Asian ratkaisemiseksi on oikeuskirjallisuudessa esitetty kaksi vaihtoehtoista lähtökohtaa. Ensinnäkin voidaan ajatella, että sovellettaisiin autonomista työsopimuksen käsitettä, jonka sisältö perustuu sopimusvaltioiden lakien yleisille periaatteille. Toiseksi käsitteen määrittelyssä voidaan nojautua yleissopimuksen lainvalintasääntöihin. Eri tulkintavaihtoehtoihin liittyy kuitenkin ongelmia ja vasta-argumentteja, eikä asiasta ole esitettävissä täysin vakiintunutta tulkintaa. Kirjallisuudessa on kuitenkin suositeltu, että kvalifikaatio työsopimuksen ja muun sopimuksen välillä ratkaistaan Rooman yleissopimuksen 6 (2) artiklan määräämän oikeusjärjestelmän mukaan, vaikka se johtaisikin siihen, että asianomaisen valtion lain mukaan kysymyksessä ei ole työsopimus. Tämä on toistaiseksi suositeltavin vaihtoehto ennen kuin yhteinen työsopimuksen käsite on saatu aikaiseksi Euroopan yhteisöön. Vaihtoehto tarkoittaisi sitä, että tuomioistuin voisi soveltaa 6 artiklan sääntöjä määritellessään sovellettavan lain ja sitten tuon lain nojalla päättää, onko kysymyksessä työsopimus (Liukkunen, Ulla, *The role of Mandatory Rules in International Labour Law*, 2004, s. 113 ss. ja *Lainvalinta kansainvälisissä työsopimuksissa*, 2002, s. 54–57 ja siellä viitatu lähteet). Asiassa olisi siis tällöin edettävä niin, että a) Rooman yleissopimuksen 6 artiklan nojalla ratkaistaan, minkä maan lakia sopimussuhteeseen on sovellettava, ja b) tuon lain mukaan ratkaistaan, onko kysymyksessä työsopimus vai ei.

Työneuvosto katsoo, että sopimussuhteen luonnehdinta tulee ratkaista ja sopimukseen sovellettava laki valita edellä kuvatuin tavoin Rooman yleissopimuksen 6 artiklan lainvalintasääntöjen mukaan siitä huolimatta, että sopimus lopulta osoittautuisi muuksi kuin työsopimukseksi.

Rooman yleissopimuksen 6 artiklan mukaan osapuolet voivat sopia sovellettavasta laista. Jos näin ei ole tehty, kuten asia on nyt esillä olevassa tapauksessa, sopimukseen sovellettava laki määräytyy erityisten liittymäsääntöjen perusteella. Tällöin työsopimukseen on yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan sovellettava sen valtion lakia, jossa työntekijä tavallisesti työskentelee sopimusvelvoitteidensa täyttämiseksi, vaikka hänet on väliaikaisesti lähetetty toiseen valtioon. Lähtökohtana on siis työskentelyvaltion lain soveltaminen lakiviittauksen puuttuessa. Jos työntekijä ei tavallisesti työskentele ainoastaan yhdessä valtiossa, työsopimukseen sovelletaan sen toimipaikan sijaintivaltion lakia, joka on ottanut työntekijän työhön. Viimeksi mainittua sääntöä sovelletaan, kun työntekijä työskentelee tavallisesti kahdessa tai useammassa valtiossa tai jos hän tavallisesti työskentelee paikassa, joka ei ole missään valtiossa. Edellä mainitut kaksi oletettavasti väistyvät, jos tapauk-

sen olosuhteista kokonaisuudessaan käy ilmi, että sopimus liittyy läheisemmin muuhun valtioon kuin johon päädyttäisiin edellä selostettujen valintasääntöjen perusteella. Tällöin sovelletaan tämän toisen valtion lakia. Tekijöitä, joita voidaan ottaa huomioon arvioitaessa läheisintä liittymää, ovat muun muassa työntekijän asuin- tai kotipaikka sekä sopimuksen kieli ja muoto.

3. Lopputulos

Freelance-ulkomaankirjeenvaihtajat ovat tehneet työtä useissa eri valtioissa Suomen rajojen ulkopuolella, eikä suomalainen yhtiö ole varsinaisesti lähettänyt heitä alun perin työhön ulkomaille. Freelance-ulkomaankirjeenvaihtajien asuinpaikka on työtä tehtäessä ollut muualla kuin Suomessa. Työn tekeminen tällaisissa olosuhteissa on jatkunut usean vuoden ajan. Sopimukset on solmittu pääosin postitse. Suomi ei ole freelance-ulkomaankirjeenvaihtajien pääasiallinen työskentelyvaltio, vaan työtä on tehty muualla, ja kuten työneuvostolle esitetty selvitys näyttää osoittavan, lähtökohteisesti yhdestä asemamaasta käsin. Työneuvosto katsoo, että sopimuksilla ei ole Rooman yleissopimuksen 6 artiklassa tarkoitettua läheisintä liittymää Suomeen. Näin ollen freelance-ulkomaankirjeenvaihtajien sopimuksiin ei työneuvoston käsityksen mukaan sovelleta Suomen vuosilomalakia. Sen seikan arviointi, sovelletaanko kirjeenvaihtajiin jonkin muun valtion työlainsäädäntöä vai kyseisen valtion muuta lainsäädäntöä, ei enää kuulu työneuvoston tehtäviin työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain 7 §:n mukaan.

Sovelletut lainkohdat

Vuosilomalain (162/2005) 1 luvun 1 §.

Työsopimuslain (55/2001) 11 luvun 1 §.

Työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain (400/2004) 7 §.

Rooman yleissopimuksen 6 artikla.

Lausunto on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Saloheimon, jäsenten Myyri-Partanen, Virtanen, Vartiainen-Hynönen, Ahonen, Aaltonen ja Koskinen sekä varajäsen Hartikka mielipiteeseen.